

COP29 global su problemini də hədəfə alıb

Global iqlim dəyişiklikləri nəticəsində Azərbaycanda su ehtiyatları son illərdə təqribən 15 faizdən çox azalıb. Bunu ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Vüqar Kərimov Bakıda “Su idarəetmə sistemlərinin iqlimə dayanıqlı kənd təsərrüfatında rolu: COP29 dəyirmi masa müzakirələri” mövzusunda keçirilən tədbirdə deyib.

Proqnozların növbəti illər üçün daha kəskin olduğundan narahatlığını ifadə edən nazir müavini bu azalmanın davam edəcəyini vurğulayıb. “Bu dəyişikliklər kənd təsərrüfatı bitkilərinə və heyvandarlığa mühüm təsir göstərir. Bu baxımdan bitkiçilik və heyvandarlıq sahələrində iqlim dəyişikliklərinə uyğunlaşdırmaq məqsədilə konkret fəaliyyətlər həyata keçirilməlidir”, – deyə o əlavə edib.

Hazırda Azərbaycanın şirin su ehtiyatlarının 75 faizə qədəri ölkə hüduqlarından kənarında formalaşır. Son illər transsərhəd çayların birgə idarəetmə mexanizminin, onların tətbiqi ssenarilərinin hazırlanması ilə bağlı təkliflər səsləndirilir. Tədbirdə bu barədə məlumat verən Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin ekoloji siyasət şöbəsinin müdir müavini Rafiq Verdiyev bildirib ki, ölkəmizdə Kür çayı ilə bağlı hər hansı bir ssenari hazırlanarsa, bununla heç nəyə nail oluna bilməz.

Onun sözlərinə görə, COP29 çərçivəsində Azərbaycanda transsərhəd çayları üzrə birgə mexanizmlə bağlı senarinin işlənilməsi təklif olunacaq. “İstəyirik ki, su senarisi işlənilsin, onun icrası ilə bağlı adaptasiya planları çərçivəsində region ölkələri birgə tədbirlər həyata keçirsinlər. Əlbəttə ki, Yaşıl İqlim Fondunun və digər qurumların dəstəyi ilə adaptasiya fəaliyyətini həyata keçirməklə su ehtiyatlarımızın gələcək iqlim dəyişiklikləri fonunda davamlılığını artırma bilərik”, – deyə o əlavə edib.

Şimalda okean buzlarının əriməsi ilə əlaqədar dəniz səviyyəsinin qalxdığını diqqətə çatdıran şöbə müdiri deyib ki, ölkəmizin quraq ərazilərində bunun əksi baş verir, qapalı su hövzələri yağıntı və çay axının azalması səbəbindən quruyur. Məhz buna görə də həmin məsələnin iqlim dəyişiklikləri üzrə mexanizmlərin tərkibinə daxil edilməsi təklif olunur. O bildirib ki, İqlimə dair Paris razılaşmasına əməl edilməsə və temperatur 4-5 dərəcə artsa, Azərbaycanın su resursları əsrin sonuna 40-50 faiz azala bilər.

R.Verdiyev hesab edir ki, sözügedən razılaşmaya əməl ediləcəyi təqdirdə isə bu gösəricinin 20-25 faiz olacağı gözlənilir. “Buna baxmayaraq, biz indidən hazır olmalıyıq ki, gələcəkdə bu problemlərlə üzləşməyək. Bəzən quraqlıq illərdə illik normanın 40–50 faizi qədər su olur və bu kəskin qıtlığa səbəb olur. Bu səbəbdən də indidən infrastrukturumuzu hazır eləməliyik”, – deyə şöbə müdiri bildirib.

Ekoloqun fikrincə, erkən xəbərdarlıq sisteminin tətbiqi həm su ehtiyatları ilə bağlı, həm digər sahələrdə ciddi yaxşılaşmalara və inkişafa kömək edəcək, həm də qurumlara öz sahələrində su ilə bağlı hər hansısa hadisələrin azaldılmasına imkan verəcək. R. Verdiyev mövzunun davamı olaraq xatırladı ki, 2023-cü ildə nazirliyin Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin inzibati binasında Situasiya Mərkəzi fəaliyyətə başlayıb ki, bu da, erkən xəbərdarlıq sisteminin yaradılması layihəsi çərçivəsində atılan ilkin addımdır. Onun dediyinə görə, bu yaxınlarda Yaşıl İqlim Fondu nazirliyin erkən xəbərdarlıq sistemi ilə bağlı layihəyə 30 milyon ABŞ dolları maliyyələşmənin ayrılması ilə bağlı baxış mərhələsini sona çatdırıb və artıq layihə təsdiq üçün təqdim edilib.

Tədbirdə çıxış edən kənd təsərrüfatı nazirinin müavini İlhamə Qədimova hazırda ölkəmizdə aqrar sektorun intensiv inkişafına göstərilən dövlət dəstəyindən bəhs edib, müasir suvarma sistemlərinin yaradılmasını stimullaşdırmaq üçün müxtəlif güzəştlərin, subsidiyaların tətbiq olunduğunu diqqətə çatdırıb. Onun sözlərinə görə, son 5 ildə Azərbaycanda 38,2 min hektar ərazidə suvarma sistemlərinin qurulmasına 93,3 milyon manat subsidiya ayrılıb. “Fermerlərin su ehtiyatlarını səmərəli istifadə etmələri və iqlim dəyişikliklərinə uyğunlaşmaları, sektorun davamlı inkişafı üçün həlledici addımlardır. Bu istiqamətdə fəaliyyətlər, COP29 çərçivəsində noyabrın 19-da keçiriləcək Ərzaq, Kənd Təsərrüfatı və Su Günündə təqdim ediləcək “Harmoniya Təşəbbüsü”nün əsas hədəflərindən biridir. Bu təşəbbüs, kənd təsərrüfatı icmalarına və fermerlərə müasir su idarəetmə sistemləri və iqlimə davamlı yanaşmaları tətbiq etmək üçün lazımı dəstəyi təmin etməyi qarşısına məqsəd qoyur”, – deyə nazir müavini əlavə edib. Qeyd olunub ki, hazırda ölkə üzrə 119 min 500 hektarda innovativ suvarma sistemləri tətbiq edilir ki, bu da ümumi suvarılan ərazilərin 8,05 faizini təşkil edir.

Nazir müavininin dediyinə görə, son illərdə azalan su ehtiyatları, quraqlıq, daşqınlar, torpağın deqradasiyası və digər ekstremal hava hadisələri dünya üzrə fermerlərə böyük çətinliklər yaradır. Azərbaycanda kənd təsərrüfatı sektorunun iqtisadiyyatın və cəmiyyətin mühüm bir hissəsi olduğunu vurğulayan nazir müavini deyib ki, iqlim dəyişikliklərinin təsirlərinə məruz qalma riski səbəbindən aqrar sektorun dayanıqlılığını təmin etmək üçün tədbirlər görülməli, su idarəetmə sistemləri təkmilləşdirilməlidir.

BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) Azərbaycandakı nümayəndəsi Muhammad Nasar Hayat çıxışında ölkəmizdə su ehtiyatlarının idarə edilməsində mühüm addımlar atıldığını vurğulayaraq Su Komissiyasının yaradılmasını təqdir edib. Onun fikrincə, kənd təsərrüfatı Azərbaycan üçün tək-cə iqtisadiyyatın bir sahəsi deyil, həm də bir çox icmaların həyat tərzı və dolanışiq vasitəsidir.

Dəyirmi masa müzakirələrindən sonra iqlim dəyişikliklərinin su ehtiyatlarına təsiri, suyun düzgün paylanması və su itkisini minimuma endirmək üçün yeni texnologiyaların tətbiqi mövzusunda təqdimatlar keçirilib. Tədbirdə su ehtiyatlarının səmərəli istifadəsi, ərzaq təhlükəsizliyi və davamlı su təminatı üçün kənd təsərrüfatında idarəolunan suvarma sistemlərinin rolu, iqlim dəyişikliklərinin su ehtiyatlarına təsiri, müasir suvarma sistemlərinin qurulması və digər aktual məsələlər müzakirələr olunub. Həmçinin torpaqların mühafizəsi, biomüxtəlifliyin qorunması, torpaq çirklənməsinin qarşısının alınması, su resurslarından səmərəli istifadə və effektiv torpaq idarəçiliyinin qurulması istiqamətində müzakirələrdə yerli və xarici mütəxəssislər öz fikirlərini bölüşüblər.